

КРИТЕРИИ И ПОДХОДИ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ЗАЩИТА НА ВОДИТЕ И ТЕХНИТЕ ЦЕЛИ, СВЪРЗАНИ С ВОДНОЗАВИСИМИ ВИДОВЕ И МЕСТООБИТАНИЯ

А. Подход за определяне на зоните за защита на водите, свързани с опазване на воднозависими видове и местообитания

За изготвянето/актуализацията на регистрите и екологичните цели на защитените зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване е използвана следната информация:

➤ Екологичната оценка и Оценката за съвместимост на ПУРБ 2010 – 2015г. на БД - В приложения към оценките са конкретно изброени водозависими местообитания и видове във всяка защитена зона;

➤ Ръководство № 12 за Ролята на влажните зони в Рамковата директива за водите (РДВ) от общата стратегия за прилагане на РДВ - Екологични критерии за идентифициране на местообитания и видове от екологичната мрежа Натура 2000, които са пряко зависими от състоянието на водите;

➤ Регистър на защитените територии и защитените зони в България;

➤ Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000;

➤ Проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", по приоритетна ос 3 на Оперативната програма „Околна среда 2007 – 2013г.“;

➤ Разработена Национална приоритетна рамка за действие (НПРД) за НАТУРА 2000;

➤ Проект на Българско дружество за защита на птиците (БДЗП) „Транс-граничен модел за опазване на природата и устойчиво ползване на природните ресурси по течението на река Дунав“ - Списък на водолюбивите птици по местообитания;

➤ Българският сайт "Птиците в България" - информацията за Птици обитаващи влажни зони.

I. Определяне на защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 за зони за защита на водите:

- 1. Първа стъпка** - определят се видовете и природните местообитания, които са предмет на опазване в дадената зона, съгласно критериите в Таблица 8 от Ръководен документ №12 към РДВ. В резултат на това е изготвен списък с водозависими биологични видове и природни местообитания – Приложение № 1

към подхода, изготвено въз основа на 6–те вида критерии от Таблица 8 от Ръководство № 12 към РДВ, Проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I". Приложение № 1 съдържа следната информация: за водозависимите биологични видове - код и име на вида, консервационен статус (природозащитно състояние), критерии за водозависимост, съгласно Ръководство № 12 към РДВ, код и име на ЗЗ, в които са предмет на опазване; за водозависимите природни местообитания - код и име на местообитанието, консервационен статус (природозащитно състояние), критерии за водозависимост, съгласно Ръководство № 12 към РДВ, код и име на ЗЗ, в която се срещат;

Таблица 8 от Ръководен документ № 12 към РДВ

Екологични критерии за идентифициране на хабитати от Натура и видове, които са пряко зависими от състоянието на водите

Натура 2000 ВИДОВЕ	Натура 2000 ХАБИТАТИ
1.a Водни видове, обитаващи повърхностни води, съгласно дефиницията от Член 2 На РДВ (напр. делфин афала, сладководна перлена мида)	2.a Хабитати, състоящи се от повърхностен водоем ил и са изцяло в рамките на повърхностен водоем, както е уточнено в Член 2 от РДВ (Напр. ологотрофни води; естуари; корита с морска трева)
1.b Видове с поне един воден етап на развитие, зависим от повърхностна вода (като напр. размножаване мътене; развитие преди достигане на зрялост; полово съзряване, хранене или спане-включително много птици и безгръбначни видове от Натура)	2.b Хабитати, които зависят от честото напояване, или от нивото на подземните води (напр. алувиални гори, тресавища, мочурища)
1.c Видове, които разчитат на не водни, но зависими от водата хабитати, съгласно 2.b и 2.c в колонката ХАБИТАТИ от настоящата Таблица (напр. някои видове папрат)	2.c Неводни хабитати, които зависят от влиянието на повърхностните води – напр. роса, влажност, (богатите на мъхове урви) трябва да бъдат взети под внимание

- Втора стъпка** - Всяка БД определя защитените зони (ЗЗ), в които предметът на опазване включва и воднозависими биологични видове и природни местообитания, съгласно Приложение № 1. Зоните, в които предметът на опазване е воднозависим само по критерии 1.c и 2.c не се определят като зони за защита на водите, тъй като в нито един стадий на развитие те не са пряко свързани с повърхностни и подземни води. В резултат от това се определят два списъка -

списък от защитени зони по Директивата за хабитатите и списък от защитени зони по Директивата за птиците.

3. **Трета стъпка** – за защитени зони, които попадат на територията на две или повече БД се прави проверка дали видовете или природните местообитания предмет на опазване присъстват на територията на всяка от БД. Проверката се извършва в ГИС среда, като за целта се използват следните ГИС слоя: защитени зони, граници на басейнови дирекции, граници на водни тела, картирани природни местообитания и местообитания на видове. В случай, че местообитания и видове, предмет на опазване не присъстват - зоната се изключва от списъка. За защитените зони по Директивата за птиците проверка по трета стъпка не се извършва. Крайните списъци със определените ЗЗВ съдържат минимална информация за: кода и името на ЗЗ; документ за определяне/обявяване; тип ЗЗ; площ на ЗЗ;

II. Определяне на зони за защита на водите, които са защитени територии съгласно закона за защитени територии (ЗЗТ):

1. **Първа стъпка** - определят се всички ЗТ, които попадат на територията на конкретната БД, в резултат на което се изготвя списък от ЗТ от всички категории. Определянето се извършва в ГИС среда, като за целта се използват следните ГИС слоеве: граници на басейнови дирекции, граници на водни тела, граници на защитени територии съгласно ЗЗТ.
2. **Втора стъпка** - в регистъра се включват защитени територии, на които целта спроед заповедите за обявяване на конкретната ЗТ е опазване на вид или местообитание, които са свързани с води, като се препоръчва използването на подхода за определяне на воднозависими видове и природни местообитания за защитените зони по Натура 2000 и Таблица 8 от Ръководен документ №12 към РДВ. Крайните списъци със определените ЗЗВ съдържат минимална информация за: кода и името на ЗТ; документ за обявяване; категория ЗТ; площ на ЗТ.

Б. Подход за определяне на цели за зони за защита на водите, свързани с воднозависими видове и местообитания

Настоящият подход е обвързан с целите и предмета на обявяване на защитените зони и защитените територии.

I. Определяне на цели за защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000 съгласно директивата за хабитатите:

1. **Първа стъпка** - в определените ЗЗВ, за всеки водозависим биологичен вид и природно местообитание предмет на опазване в зоната, се посочва: природозащитното му състояние в следните категории - в неблагоприятно природозащитно състояние (U1- неблагоприятно незадоволитално, U2- неблагоприятно лошо), благоприятно състояние (FV) и тези за които няма информация (XX); информация за повърхностните водни тела – код и тип. Информация за природозащитното състояние (консервационен статус) на биологичните видове и природните местообитания се съдържа в Приложение 1. В резултат от изпълнението на първа стъпка за всяка БД се изготвят две таблици, в които към всяка ЗЗВ да се съдържа включващите се ВТ и съответните водозависими видове и местообитания с консервационния им статус, предмет на опазване в ЗЗВ (използва се Приложение № 1 и съставените списъци на ЗЗВ от т. А)

Код на ЗЗВ свързани с воднозависими видове и местообитания	Име на ЗЗВ свързани с воднозависими видове и местообитания	Код на повърхностно ВТ	Тип на повърхностно ВТ	Код на попадащи в повърхностното ВТ водозависими видове, предмет на опазване на ЗЗ	Консервационен статус на водозависимия вид, предмет на опазване на ЗЗ
--	--	------------------------	------------------------	--	---

Код на ЗЗВ свързани с воднозависими видове и местообитания	Име на ЗЗВ свързани с воднозависими видове и местообитания	Код на повърхностно ВТ	Тип на повърхностно ВТ	Код на попадащи в повърхностното ВТ водозависими местообитания, предмет на опазване на ЗЗ	Консервационен статус на водозависимото местообитание, предмет на опазване на ЗЗ
--	--	------------------------	------------------------	---	--

Зоната ще се повтаря в самостоятелни редове на таблицата, докато се изчерпят попадащите в нея ВТ със съответните водозависими видове и местообитания.

2. **Втора стъпка** - определят се параметрите, свързани с води и техните стойности, постигането на които определят благоприятно природозащитното състояние – FV. Това са част от параметрите от Критерий 3 и Критерий 4 от методологията за определяне на БПС, разработена по Проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I". Методологията за определяне на БПС за всеки вид се съдържа в докладите за видове и природни местообитания публикувани в Информационната система за защитените зони по Natura 2000 (<http://natura2000.moew.government.bg/Home/Documents>). За територията на нашата страна се изготвя списък, в който за всеки вид и природно местообитание са посочени параметрите и техните стойности за постигане на благоприятно

природозащитно състояние (в табличен вид съгласно Приложение № 2 към подхода). Извършва се анализ кои стойности на тези параметри са по-строги от изискванията на Наредба № Н-4 за характеризирание на повърхностните води за добро състояние на водите. За улеснение изпълнението на стъпката БД може да си създаде Access база данни, в която да се включат: изготвените таблици в първа стъпка; списък – таблица от Приложение № 2; таблици със стойности на параметри за оценка на екологичното състояние за всеки тип повърхностни води, съгласно Наредба Н4; таблици със кодове на ВТ и оценката на състоянието им по съответните параметри. Така всяка БД би могла да си изготви необходимите заявки от базата данни, които да включват актуалното състояние на ВТ по съответните параметри от Наредба Н4 и параметрите за БПС.

3. **Третата стъпка** е свързана с определяне на целите за конкретната защитена зона:
- за видовете за които параметъра имащ отношение към води е в неблагоприятно състояние и е по-строг от нормите, заложиени по РДВ целта се определя по следния начин: **„Постигане на стойността на параметъра (например азот) за възстановяване на БПС на (посочва се наименованието на вида/видовете или природното/природните местообитания), предмет на опазване в 33 (посочва се наименованието на защитената зона)“**;
 - за които параметъра имащ отношение към води е в благоприятно състояние целта е: **„Запазване на стойността на параметъра (например азот) за възстановяване на БПС на (посочва се наименованието на вида/видовете или природното/природните местообитания), предмет на опазване в 33 (посочва се наименованието на защитената зона)“**.

На базата на извършения анализ **по втора стъпка** не се включват параметри за постигане на БПС, за които стойностите са по-малко строги от изискванията на РДВ за добро състояние на водите (Наредба № Н-4 за характеризирание на повърхностните води). На база на извършения анализ **по втора стъпка** целите се обвързват към конкретните водни тела в които попадат дадените видове или местообитания.

При наличие на актуални планове за управление /ПУ/ на защитената зона, се залагат целите, определени в ПУ за съответния воднозависим вид/природно местообитание, като същите трябва да имат отношение към състоянието на водите.

II. Определяне на цели за защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 съгласно директивата за птиците:

1. **Първа стъпка** - определя се кои 33В по Директивата за птици имат изготвени актуални планове за управление и от изготвения списък в регистъра на тези зони се съставя таблица за всяка БД:

Код на 33В по Директивата за птици	Име на 33В по Директивата за птици	Наличие на актуален План за управление на 33 по Директивата за птици (да/не)	Цели в План за управление на 33 по Директивата за птици, свързани със състоянието на водите	Код на повърхностно ВТ	Тип на повърхностно ВТ

2. **Втора стъпка** - определят се конкретните цели за ЗЗВ, като за зоните с изготвени планове за управление целите са тези, определени в съответния план. Същите трябва да са свързани със състоянието на водите. За останалите зони целта е обща - **„Опазване на водите с оглед подобряване и опазване на благоприятното природозащитно състояние на предмета на опазване в защитената зона”**. Тези цели се обвързват към конкретните водни тела в които попадат защитените зони, на база на извършения анализ по втора стъпка.

III. Определяне на целите за зони за защита на водите, които са защитени територии съгласно Закона за защитени територии (ЗЗТ):

1. **Първа стъпка** - определят се кои ЗЗВ, съгласно ЗЗТ имат изготвени актуални планове за управление и от изготвения списък в регистъра на тези зони се съставя таблица за всяка БД:

Код на ЗЗВ, съгласно Закона за защитени територии	Име на ЗЗВ, съгласно Закона за защитени територии	Категория на на ЗТ, съгласно Закона за защитени територии	Наличие на актуален План за управление на ЗТ, съгласно Закона за защитени територии (да/не)	Цели в План за управление на ЗТ, съгласно Закона за защитени територии, свързани със състоянието на водите	Код на повърхностно ВТ	Тип на повърхностно ВТ

2. **Втора стъпка** - определят се конкретните цели за ЗЗВ, като за зоните с изготвени планове за управление целите са тези, определена в съответния план. Същите трябва да са свързани със състоянието на водите. За останалите зони целта е обща – **„Опазване на водите с оглед опазване на видове и местообитания, които са цел на обявяване на защитената територия”**. Тези цели се обвързват към конкретните водни тела в които попадат защитените зони, на база на извършения анализ по втора стъпка.